

Місце міжнародного фінансового права у розвитку фінансових відносин

Ярина Богів

Кафедра теорії та філософії права, Національний
університет “Львівська політехніка”, УКРАЇНА, м. Львів,
вул. Кн. Романа 13, E-mail: yaryna_bohiv@ukr.net

Abstract – The aim of this article is to define the main peculiarities of international financial law as a system of law and the problems which relate to the effective application of norms of international financial law. It is proved that the international financial law is a system of law which differs from the national systems of law by its social essence, subjects, methods of norms formation, objects of regulation, method of functioning. Field of operation of international norms may be limited depending on the region in which its action is accepted; efficiency of the international law activity which the subjects of the international financial activity can refer to. It can be limited by their different status concerning the system of internal law of different countries; the effectiveness of international standards can be reduced because there are some limitations on participation of national court authorities for international character. In the norms of law of separate countries there are some limitations in the participation the national judicial bodies in the international affairs.

Ключові слова – глобалізація, диспозитивні норми, імперативні норми, міжнародне фінансове право, норми міжнародного фінансового права

I. Вступ

Розвиток економічного співробітництва між країнами спричинив урізноманітнення видів господарських зв'язків як на мікро-, так і на макрорівнях. Зокрема, останнім часом значно розширилися міждержавні фінансові, кредитні та валютні відносини. Виступаючи однією з форм економічного, науково-технічного й культурного співробітництва між країнами, ці відносини разом з тим мають специфічні особливості. Врахування цих особливостей дозволяє виділити міжнародні фінансові відносини як окрему групу міжнародних економічних зв'язків і виявити специфіку їх міжнародно-правового регулювання.

II. Міжнародні фінанси

Міжнародні фінанси – це система взаємовідносин між суб'єктами фінансових ринків, яка забезпечує формування, розподіл, перерозподіл і контролювання фінансових ресурсів у світовому масштабі.

Міжнародні фінанси є однією із складових світової економіки.

Міжнародне співробітництво у сфері виробництва виконує такі функції, як створення благ, розв'язання регіональних і глобальних проблем, реалізація ініціатив урядів, міжнародних організацій та інших суб'єктів міжнародної економіки, які спрямовані на отримання конкретних економічних, соціальних екологічних та інших ефектів. Функціями міжнародної торгівлі у світовій економіці є: задоволення існу-

ючого попиту на товари, послуги на географічно різних ринках, усунення надлишку товарів у результаті їхнього перевиробництва (надлишку) у конкретних країнах, а також забезпечення економічного розвитку суб'єктів міжнародної торгівлі. Соєю чергою, до функцій міжнародних фінансів належать: формування фондів фінансових ресурсів внаслідок виникнення їхнього надлишку в конкретних країнах, а також через наміри суб'єктів міжнародних фінансів бути причетними до певних урядових і неурядових міжнародних організацій, розподіл фондів фінансових ресурсів, контролювання і регулювання фінансових потоків. Доцільно визнати, що з 70-х років 20-го століття ефективність реалізації контрольної і регулюючої функцій міжнародних фінансів суттєво знизилась. Причинами цього є такі фактори: учасниками міжнародних організацій, які засновані економічно-розвинутими країнами стали країни, що розвиваються. Як наслідок, в середині міжнародних фінансових організацій виник конфлікт інтересів і непорозуміння щодо способів розв'язання виявлених проблем; створення глобальних комунікацій стало причиною того, що більшість фінансових операцій почали носити спекулятивний характер. Обсяг фіктивного фінансового капіталу почав зростати такими темпами, що щорічний обсяг світової торгівлі товарами і послугами у порівнянні із річним обсягом фінансового капіталу став мізерним; глобальна комунікаційна система дозволяє суб'єктами міжнародних фінансів здійснювати фінансові операції круглодобово. Це спричиняє безперервний рух спекулятивного капіталу і створює постійні загрози фінансової кризи для місцевих валютних ринків. Міжнародні організації, не встигають контролювати і регулювати фінансові потоки спекулятивного капіталу. Як наслідок, на сьогодні вони лише можуть здійснювати прогнози, констатувати факти і надавати рекомендації суб'єктам міжнародних фінансів; через конфлікт інтересів між високорозвиненими країнами і країнами, що розвиваються, а також неспроможність міжнародних організацій запобігти виникненню фінансових криз більшість країн з неконвертованими валютами встановлюють валютні обмеження і ухвалюють рішення, які часто суперечать рекомендаціям міжнародних фінансових організацій.

До інших функцій міжнародних фінансів відносять: сприяння економічному розвитку, інвестиційному клімату на основі визначення найбільш ефективних напрямків використання фінансових ресурсів; створення умов для найбільш ефективного та безупинного переміщення грошових коштів у процесі здійснення платежів і регулювання грошової маси; формування ринкових цін на фінансові інструменти на основі попиту та пропозиції з метою задоволення інтересів продавців та покупців; мінімізація фінансових ризиків шляхом проведення операцій з окремими фінансовими інструментами; сприяння ефективному здійсненню операцій, які пов'язані з зовнішньоекономічною діяльністю. [2]

Ця система має глобальний характер. Глобалізації сприяє наявність міжнародних фінансових органі-

зацій, членами яких є більшість країн, які здійснюють операції на міжнародних фінансових ринках. Крім того, ця система є глобальною внаслідок існування глобальних комунікацій і міжнародних правових актів, які регламентують відносини між суб'єктами міжнародних фінансів, зокрема Конвенція про гербовий збір стосовно переказних векселів і простих векселів, № 3315 від 7.06.1930 р., Конвенція, що має на меті вирішення деяких колізій законів про чеки, від 19.03.31р., Женевська конвенція "Одноманітний закон про чеки", від 19.03.31 р., Уніфіковані правила по інкасо, № 322, від 1.01.79 р., Уніфіковані правила та звичаї для документарних акредитивів, №500, від 1.01.1993 р. Конвенція ООН про незалежні гарантії та резервні акредитиви, від 11.12.1995 р. тощо. [3]

III. Норми міжнародного фінансового права

Міжнародне фінансове право є системою права, яка істотно відрізняється від національних систем права: в цій системі немає вищої влади, якій би були підпорядковані усі суб'єкти національного або міжнародного права, немає законодавчих, виконавчих і судових органів. Міжнародне фінансове право відрізняється за своєю соціальною сутністю, суб'єктами, способом утворення норм, об'єктами регулювання, способом функціонування від національного права. Міжнародне фінансове право за соціальною сутністю має загально-демократичний характер, оскільки його норми створюються шляхом узгодження волі суб'єктів міжнародного фінансового права і не залежать від соціальної сутності держав.

Норми міжнародного фінансового права, як і національного права, є юридично обов'язковими. Вони поділяються на диспозитивні (норми, від яких суб'єкти міжнародного права можуть відступати за взаємною згодою) та імперативні. Вперше положення про імперативні міжнародно-правові норми були зафіксовані у Віденській конвенції про права міжнародних договорів у 1969 р. Для забезпечення реалізації норм міжнародного права існують санкції. Міжнародне фінансове право передбачає застосування санкцій самими державами індивідуально або колективно, а також міжнародними організаціями.

Норми міжнародного фінансового права існують в різних міжнародно-правових джерелах. До них належать: загальні принципи права; міжнародні конвенції; міжнародні звичаї; судові рішення і доктрини найбільш кваліфікованих фахівців з міжнародного права.

Існують деякі проблеми, що стосуються ефективного застосування норм міжнародного фінансового права, зокрема: міжнародні угоди поділяються за рівнем ефективної дії залежно від державного органу (президент, уряд, державні відомства тощо), від імені якого виходила воля з приводу дії угоди; сфера дії міжнародних норм може бути обмеженою залежно від

регіону, в якому визнано її дію; ефективність дії міжнародних норм, на які можуть посилаються суб'єкти міжнародної фінансової діяльності, може бути обмеженою їх різним статусом відносно системи внутрішнього права різних держав: так у Нідерландах, Бельгії, Люксембурзі міжнародний договір має виключне верховенство над національним правом в цілому, включаючи конституцію. В інших державах, наприклад, у Франції, Іспанії, Швейцарії, Португалії, Греції, Болгарії, Кіпрі, Хорватії, Словенії визнається верховенство міжнародних договорів тільки відносно національних законів. У Німеччині, Австрії, Данії, Фінляндії, Угорщині, США, Італії, Швеції, Великій Британії, Турції, Норвегії, Ісландії, Ліхтенштейні, Сан-Маріно, Румунії, Албанії, Польщі, Литві міжнародні договори мають силу національного закону. В Австрії, Швеції, Данії, Ірландії, Німеччині та Греції при реалізації відносно важливих для держави міжнародних договорів компетентні органи держави мають право на трансформацію міжнародного договору в національну систему права за допомогою нормативного акту, тобто міжнародний договір в таких випадках підпорядкований національному законодавству; ефективність дії міжнародних норм може бути зниженою в результаті наявності певних обмежень щодо їхнього застосування, які обумовлюються окремою державою; у нормах права окремих країн існують обмеження на участь національних судових органів у справах міжнародного характеру.

Суб'єкти міжнародних фінансів зобов'язані визнавати міжнародні правові акти і міжнародні традиції через об'єктивність їх виникнення. [1]

Висновок

Таким чином, встановлено, що міжнародне фінансове право є системою права, що істотно відрізняється від національних систем права своєю соціальною сутністю, суб'єктами, способом утворення норм, об'єктами регулювання, способом функціонування, а також визначено проблеми, що стосуються ефективного застосування норм міжнародного фінансового права.

References

- [1] Maslova S.O., Opalov O.A., *Finansovyj rynok [Financial market]*, the fourth edition. Karavela, 2008, p. 288.
- [2] Professor V. V. Kruglov, *Osnovy mezhdunarodnyh valjutno-finansovyh i kreditnyh otnoshenij [The principles of international monetary-financial and credit relations]*. Moscow : INFRA – M, 1998, p.432.
- [3] Stashchuk O.L. , *Mizhnarodni finansy [International finances]*, the second edition. Kiev: Publishing house "Lybid", 2003, p. 250.